



Protocol Dyslexie

Olympus College 2022-2023

Inhoud

Inleiding	3
Definitie	3
Protocol dyslexie	4
Faciliteiten en extra middelen	5
Bijlage 1 Protocol ClaroRead	6
Bijlage 2 Richtlijnen dyslexie	7
Bijlage 3 Procedure aanvraag (voor)onderzoek dyslexie	9

Inleiding

Het Olympus College wil dyslectische leerlingen zo goed mogelijk begeleiden. Het doel daarbij is dat deze leerlingen optimaal functioneren op hun eigen cognitieve niveau. De begeleiding van deze leerlingen is gericht op het zelfstandig kunnen benutten van hun capaciteiten. Wij zetten extra in op taalbeleid en ondersteuning van dyslectische leerlingen. Deze ondersteuning is gericht op het zelfoplossend vermogen van leerlingen. Middels begeleiding van docenten, de remedial teacher en de hulpmiddelen die wij kunnen bieden, hopen wij dat leerlingen beter met hun dyslexie om kunnen gaan.

Definitie

De in september 2020 verschenen '**Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie**' geeft als aanbeveling dat gedragswetenschappers de criteria van een 'specifieke leerstoornis' uit de DSM 5 aanhouden voor het vaststellen van dyslexie. Dyslexie kan op basis van deze criteria als volgt worden gedefinieerd:

1. Moeite met het aanleren en gebruiken van lees- en/of spellingvaardigheden, zoals blijkt uit de persisterende aanwezigheid van minstens één van de volgende symptomen gedurende minstens zes maanden, ondanks interventies gericht op deze moeilijkheden:
 - a. Onnauwkeurig of langzaam en moeizaam lezen van woorden (moeite met accurate of vloeiende woordherkenning; slecht decoderen)
 - b. Moeite met spelling
2. De betreffende schoolse vaardigheden zijn substantieel en meetbaar slechter ontwikkeld dan gezien de kalenderleeftijd verwacht mag worden en hebben een significant negatieve invloed op de schoolresultaten en werkprestaties.
3. De leerproblemen beginnen tijdens de schooljaren, maar worden soms pas manifest op het moment dat de betreffende schoolse vaardigheden zwaarder belast worden dan de betrokkene met zijn beperkte vermogens aankan.
4. De leerproblemen kunnen niet beter verklaard worden door verstandelijke beperkingen, niet-gecorrigeerde visus- of gehoorstoornissen, andere psychische of neurologische stoornissen, psychosociale tegenslagen, gebrekkige beheersing van de taal waarin het onderwijs gegeven wordt, of inadequaar onderricht.

Protocol Dyslexie

Om goede hulp te kunnen bieden aan leerlingen met lees- en schrijfproblemen, is het noodzakelijk dat de begeleiding door het hele team onderkend en ondersteund wordt. Regelmatig contact tussen vakdocenten, mentoren, leerlingen, remedial teacher en ouders is hiervoor nodig.

Het Olympus College hanteert het volgende protocol:

1. Bij de start van leerjaar 1 is er van elke dyslectische leerling een dyslexieverklaring beschikbaar bij de administratie. De administratie geeft de verklaring door aan de remedial teacher en de afdelingscoördinator.
2. Op basis van de Cito-VAS-toets in leerjaar 1 én dossieronderzoek door de remedial teacher, kan een leerling in aanmerking komen voor een verkort vooronderzoek dyslexie. Hierop volgend kan een vooronderzoek dyslexie gedaan worden. Op basis van een vooronderzoek dyslexie kan een leerling worden doorverwezen voor een volledig dyslexieonderzoek bij Quadraam Diagnostiek & Advies.
3. De mentor kan een vooronderzoek dyslexie aanvragen door het aanvraagformulier in te vullen en in te leveren bij de remedial teacher (zie bijlage 3 en L-schijf → Docenten → Ondersteuning → Dyslexieprotocol).
4. Op het schoolpasje van de leerling staat dat hij/zij recht heeft op aangepaste toetsing. Specifieke afspraken over die aangepaste toetsing worden vastgelegd in SOM.
5. Leerlingen schrijven een D boven hun toetsen.
6. De remedial teacher is verantwoordelijk voor de remediërende begeleiding in de basisondersteuning. De remedial teacher werkt met doelstellingen die in een handelingsplan zijn opgenomen. Dit handelingsplan wordt samen met de leerling opgesteld.
7. Leerlingen die ClaroRead (zie bijlage 1) willen gebruiken tijdens toetsen, moeten eerst instructie hebben gekregen van de remedial teacher.
8. Leerlingen die geen gebruik maken van de begeleiding komen in principe niet in aanmerking voor extra middelen, tenzij de afdelingsleider anders beslist.
9. De vakdocent is op de hoogte van de richtlijnen dyslexie (zie bijlage 2) en past deze toe in zijn les.
10. De remedial teacher onderhoudt het contact met de mentor door hem te informeren over de voortgang van de leerling.
11. De mentor blijft op de hoogte van de resultaten van de leerling en is de contactpersoon voor ouders.
12. Bij stagnatie van het leerproces en onvoldoende resultaten wordt een leerling met dyslexie besproken bij rapportvergaderingen en/of teamvergaderingen.

Faciliteiten en extra middelen

1. Extra middelen en faciliteiten kunnen geboden worden op grond van aanbevelingen die terug te vinden zijn in de dyslexieverklaring.
2. Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben wettelijk recht op extra tijd bij toetsen (20%). De toetsen worden aangeleverd in lettertype Arial 12.
3. Bij de taalvakken wordt de leerling vooraf door de docent ingelicht over het aanrekenen van spelfouten. Docenten tellen spellingsfouten van dyslectische leerlingen niet mee, tenzij het expliciet een spellingstoets betreft. Dan kunnen er afspraken gemaakt worden over het aanrekenen van spellingsfouten.
4. Bij vakken buiten de talen worden spelfouten en zwakke formuleringen niet aangerekend of mondeling gecheckt.
5. Het Olympus College biedt acht kwartalen begeleiding die naar eigen inzicht kunnen worden ingezet. Deze begeleiding wordt verzorgd door een remedial teacher.
6. Digitale ondersteuning. Er bestaat de mogelijkheid om ICT-middelen in te zetten. Wat en hoe wordt bepaald door de informatie uit de dyslexieverklaring. Het advies van de remedial teacher en de mogelijkheden binnen school spelen daarbij een belangrijke rol. De eindverantwoordelijkheid ligt bij de ouders en de leerling. De remedial teacher kan bij aanhoudende problematiek van de leerling, ouders adviseren om ICT-middelen te gebruiken.¹

Centraal Eindexamen

7. De afdelingscoördinator inventariseert bij leerlingen aan het begin van het voorexamenjaar (mavo 3, havo 4, vwo 4 en vwo 5) welke extra middelen ze gebruiken en/of nodig hebben gedurende het eindexamentraject. De afdelingscoördinator stemt dit af met de remedial teacher en informeert de secretaris van het eindexamen.
8. Op het eindexamen mag digitale software ingezet worden, mits er voldoende oefening heeft plaatsgevonden en de remedial teacher toestemming geeft.

¹ Zie bijlage 1

Bijlage 1: Protocol voor het gebruik van ClaroRead

Het programma ClaroRead kan zowel compenserend als remediërend worden ingezet. De remedial teacher is geschoold in het gebruik van dit programma.

ClaroRead spreekt diverse talen waaronder Nederlands, Engels, Duits en Frans. Teksten worden voorgelezen terwijl de leerling kan meelesen.

Het is mogelijk om digitale schoolboeken aangeleverd door 'Dedicon' (www.dedicon.nl) als bestand te importeren.

ClaroRead beschikt over een module om tekst-pdf bestanden te lezen mét meeleescursor. Het gebruik van dit programma bevordert met name de snelheid van het technisch lezen.

Het gebruik van ClaroRead wordt alleen onder de volgende voorwaarden toegestaan:

- Op de dyslexieverklaring van de leerling wordt aangegeven dat deze leerling gebaat is bij het gebruik van ClaroRead of een ander spraak- taalprogramma. Uitsluitend met instemming van de RT'er wordt vervolgens toestemming gegeven voor het gebruik van ClaroRead.
- De RT'er van de school raadt tijdens de begeleiding van de leerling aan om het programma te gebruiken.
- De leerling heeft uitleg over het programma gekregen en voldoende geoefend. Deze uitleg is tijdens de begeleiding van de leerling door een RT'er gegeven. Uit de begeleiding is gebleken dat het gebruik van een spraak- naar taalprogramma bijdraagt aan de op zijn/haar niveau te leveren prestatie.

Punten aangaande het gebruik van ClaroRead:

- Het gebruik van ClaroRead kan alleen worden gegarandeerd tijdens de toetsweek en tijdens het Centraal Eindexamen.
- Wanneer een leerling tijdens een andere toets gebruik wil maken van het programma, kan dit alleen na overleg met de betrokken docenten.
- Leerlingen mogen na overleg met de teamleider gebruik maken van een door henzelf aangeschaft programma.
- Mocht een leerling misbruik maken van de digitale mogelijkheden tijdens een toets, dan vervalt elk recht van de leerling om toekomstige toetsen, inclusief het Centraal Eindexamen, met ClaroRead te maken.

Procedure toetsing met ClaroRead:

- De RT'er zorgt voor de administratieve afwikkeling wat betreft de ET-lijst en SOM.
- Vakdocenten mailen de digitale toets naar de afdelingscoördinator.
- De afdelingscoördinator plaatst de toets op een usb-stick die deze vervolgens inlevert bij de roostermaker.
- De laptops en koptelefoons worden door de roostermaker klaargezet in het extra tijdlokaal.
- De afdelingscoördinator checkt of alle benodigdheden voor het gebruik van het programma in het extra tijdlokaal aanwezig zijn.
- De surveillant houdt toezicht bij afname van de toets en helpt bij problemen. Er is altijd een reservelaptop aanwezig en er is een papieren versie van de toets aanwezig voor de leerling.
- De surveillant neemt het gemaakte werk en de usb-stick in en dit wordt ingeleverd bij de afdelingscoördinator.
- De afdelingscoördinator zorgt ervoor dat het gemaakte werk wordt ingeleverd bij de vakdocent en bewaart de usb-stick.

Bijlage 2: richtlijnen dyslexie

1. Signaleren van lees- en schrijfproblemen

Docenten zien natuurlijk veel schrijfproducten van hun leerlingen voorbij komen en krijgen daarmee een beeld van het spellingniveau van een leerling. Het hardop lezen tijdens de les geeft informatie over het leesniveau. Observaties van docenten bieden dan ook veel relevante informatie over de ontwikkeling van een leerling. Deze [Signaleringslijst dyslexie](#) kan hierbij worden ingezet

2. Omgaan met lees- en schrijfproblemen

Vooropgesteld moet worden dat er bij verschillende leerlingen sprake kan zijn van zeer diverse problematiek. Eén vaste benaderingswijze voor leerlingen met lees- en schrijfproblemen bestaat niet. Bij iedere individuele leerling moet dan ook bekeken worden in hoeverre hij gebaat is bij onderstaande methoden.

a. Aanbieden van nieuwe stof

Om nieuwe stof te kunnen begrijpen, moet meestal een beroep worden gedaan op eerder opgedane kennis. Veel leerlingen roepen deze spontaan uit het geheugen op, maar voor leerlingen met lees- en spellingproblemen geldt dit lang niet altijd. Een **korte klassikale bespreking** om de noodzakelijke vroeger verworven kennis op te roepen, helpt deze leerlingen. Blijkt de beheersing van de leerstof onvoldoende, dan moet deze herhaald worden, eventueel met de remedial teacher.

b. Regels en toepassingen

Leerlingen met lees- en schrijfproblemen hebben vaak moeite met het zich eigen maken van (grammaticale) regels. Een teveel aan regels (inclusief de nodige "uitzonderingen") helpt deze leerling van de wal in de sloot: hij kan ze niet allemaal uit elkaar houden en toepassen. Deze leerlingen hebben veel baat bij het **visualiseren en vereenvoudigen** van regels. Het is voor hen van belang dat regels "**gebruiksregels**" zijn, zodat zij in de praktijk merken er profijt van te hebben.

c. Mondelinge en schriftelijke overhoringen

Leerstof beheersen en kunnen opschrijven zijn vaak twee verschillende zaken voor leerlingen met lees- en schrijfproblemen. Vaak kan deze leerling er wel mondeling blijk van geven de stof te beheersen, maar kan hij het niet foutloos op papier krijgen. Door deze leerling i.p.v. schriftelijk te toetsen mondeling te overhoren met het bieden van herkansingen bij foute antwoorden, vergroot je zijn motivatie en is vooruitgang in de resultaten sneller te behalen.

d. Leesbeurten

Wanneer het de gewoonte is leesbeurten te geven, overleg dan met deze leerling wat hij wil: overgeslagen worden of een dag van te voren op krijgen welk stuk hij moet lezen. Probeer frustrerende ervaringen te vermijden. Ook hier geldt: **succeservaringen** versterken het zelfvertrouwen. Dit geldt zeker voor de vreemde talen. Laat de leerling de uitspraak van de vreemde taal thuis oefenen met auditief of digitaal opgenomen lesmateriaal.

e. Extra tijd

Leerlingen met lees- en schrijfproblemen hebben vaak extra tijd nodig om een opdracht of tekst te lezen, of om hun werk op te schrijven. Wanneer hun deze **extra tijd** geboden wordt (of een verminderd aantal opgaven in dezelfde tijd), betekent dat ook dat de spanning verminderd wordt.

Een heldere lay-out van de opdrachten op papier is voor deze leerlingen noodzaak.

f. Dictaat

Leerlingen met schrijfproblemen kunnen een dictaat veelal niet bijhouden. Door de snelheid waarmee een dictaat gemaakt moet worden, maken zij veel fouten en als hun handschrift ook nog slecht is, is een dictaat onbruikbaar. Bovendien krijgen zij van een aantal woorden steeds hun eigen foutieve woordbeeld voor zich.

Beter is het **geen dictaat** te geven, of als het niet anders kan, de leerling een kopie van het dictaat te geven. Laat hem wel meeschrijven, maar geef hem adviezen waardoor hij kan leren een dictaat te maken: laat lidwoorden weg, luister naar de betekenis en maak er telegramstijl van.

h. ICT-middelen voor lezen en schrijven

Op het Olympus College wordt vooral Claroread gebruikt. Dit voorleesprogramma heeft compenserende en dispenserende doeleinden, maar kan ook remediërend ingezet worden. Kenmerkend voor *remediërend gebruik* van ICT-middelen is dat de leerling oefent om de vaardigheid in het decoderen te verbeteren. Typerend voor *compenserend gebruik* is dat de leerling luistert naar het voorlezen en meeleeft met de tekst. Dat gebeurt bij voorkeur met een meeleescursor. (Het voorgelezen woord wordt gemarkeerd), waardoor gelijktijdige visuele en auditieve input mogelijk is.

Typerend voor *dispenserend gebruik* is dat het lezen wordt vervangen: de leerling leest niet meer mee; hij luistert. Deze begeleidingsvorm wordt ingezet wanneer er sprake is van ernstige leesproblemen, waarbij zelfs langzaam meelesen onhaalbaar is.

Wees als vakdocent op de hoogte van de middelen die een leerling gebruikt. Laat je door de **leerling** goed **informer**. Dit helpt de leerling om beter om te gaan met zijn dyslexie en geeft je als vakdocent de mogelijkheid om de leerlingen te ondersteunen.

Deze aanwijzingen geven natuurlijk geen garantie voor succes, maar met de inzet van leerling, remedial teacher en leerkrachten en vooral een regelmatige uitwisseling van gegevens zal zeker een goede vooruitgang in de studieresultaten mogelijk zijn.

Samengevat:

- **tijdsdruk wegnemen: extra tijd geven of ingekorte opdrachten**
- **regels zo kort mogelijk samenvatten (schematisch – op het bord)**
- **mondeling overhoren i.p.v. schriftelijk waar dat mogelijk is**
- **spellingsfouten niet aanrekenen tenzij het een spellingtoets betreft**
- **geen (onvoorbereide) leesbeurten**
- **geef bij dictaten extra ondersteuning of alternatieven**

Bijlage 3



Procedure aanvraag (voor)onderzoek dyslexie

1. De mentor kan een vooronderzoek dyslexie aanvragen middels de formulieren op de L-schijf (Docenten → Ondersteuning → Dyslexieprotocol).
2. De mentor vult de formulieren zo volledig mogelijk in, legt ze in het postvak van de RT'er en geeft indien nodig een mondelinge toelichting.
3. De RT'er beoordeelt de aanmeldingsformulieren en bepaalt of er een vooronderzoek wordt afgenomen. Na het vooronderzoek informeert de RT'er de mentor over de resultaten.
4. De mentor informeert de ouders. Als het advies van de RT'er een uitgebreid vervolgonderzoek is, dan meldt de mentor dat aan de ouders.
5. Als ouders akkoord gaan met het advies tot vervolgonderzoek, dan stuurt de de RT'er aanvullende vragenlijsten naar de mentor en de ouders. Deze vragenlijsten worden ingevuld in het postvak van de RT'er gelegd. Zij zorgt dat het dossier opgestuurd wordt naar Quadraam Diagnostiek & Advies. Q D&A zal contact opnemen met ouders om afspraken te maken voor het onderzoek.
6. Q D&A stuurt een kopie van het onderzoeksverslag en de eventuele dyslexieverklaring naar school t.a.v. de RT'er.
7. De RT'er zorgt ervoor dat de dyslexieverklaring in Somtaday wordt gezet. Het onderzoeksverslag blijft bij de RT'ers in het archief.

De formulieren genoemd bij punt 1 en 2 vindt u op de volgende pagina's

AANVRAAGFORMULIER

Vooronderzoek dyslexie

Naam:	Mentor:
Klas:	Datum:

Wat is de problematiek van de leerling?

Gegevens uit gesprekken met leerling, ouders en vakdocenten:

Wat wil de leerling bereiken?

Reeds ondernomen acties:

Voeg enkele geschreven producten van de leerling bij, waaruit het vermoeden van dyslexie blijkt!!!

GEGEVENS LEERLING T.B.V. ONDERZOEK DYSLEXIE



Naam :

Zijn er taalproblemen in de familie? ja
nee

Welke vakken vind je moeilijk?
.....
.....

Welke vakken vind je makkelijk?
.....
.....

Heb je voldoende tijd bij proefwerken? ja
nee

Hoeveel tijd besteed je gemiddeld per dag aan je huiswerk?

Hoe lang leer je ongeveer over 20 woordjes?

Hoeveel tijd besteed je aan lezen? per week

Had je op de basisschool problemen met:

-lezen ja zo ja, in welke groep?
nee

-spelling ja zo ja, in welke groep?
nee

-rekenen ja zo ja, in welke groep?
nee

Heb je thuis of op school extra hulp gehad met:

-lezen ja zo ja, in welke groep?..... van ouder/ leerkracht/ speciale begeleider *
nee

-spelling ja zo ja, in welke groep?..... van ouder/ leerkracht/ speciale begeleider *
nee

-rekenen ja zo ja, in welke groep?..... van ouder/ leerkracht/ speciale begeleider *
nee

*omcirkelen

Als er handelingsplannen van de extra hulp zijn, deze graag meesturen!